

Ewald SASIMOWSKI, Ryszard KOLSTRUNG,  
Sławomir PIETRZAK, Jan SŁOMIANY, Krzysztof BOCIAN,  
Michał PLUTA

**Pochodzenie, pokrój i użytkowość materiału wyjściowego w rezerwacie koni  
biłgorajskich w Janowie Lubelskim**

*The Origin, Habit and Utility of Primary Material in the Biłgoraj Horse Reservation in Janów Lubelski*

Rezerwat koni biłgorajskich w Janowie Lubelskim jest drugim rezerwatem koni prymitywnych na terenie szeroko pojętej Lubelszczyzny obok zorganizowanej w r. 1982 ostoi konika polskiego w Roztoczańskim Parku Narodowym (7). Jako materiał wyjściowy wykorzystano w nim nie czyste rasowo koniki polskie, które stanowią obecnie populację niewielką, dość znacznie spokrewnioną i zinbredowaną, a miejscowe konie biłgorajskie posiadające cechy koników (6).

Organizacja nowego rezerwatu w r. 1986 stworzyła podstawy do długofalowej pracy hodowlanej i badań kolejnych pokoleń koni urodzonych już w warunkach wolnego utrzymania w tym specyficznym środowisku pastwiskowo-leśnym. W pracy tej, jak i w badaniach, zawsze będzie odgrywała bardzo istotną rolę znajomość omawianego materiału wyjściowego, pochodzącego z warunków stajennych. Szczególnie ważne będą informacje o jego właściwościach użytkowych z uwagi na przyjęte założenia (5), według których celem hodowli koni biłgorajskich w krajobrazowym parku "Lasy Janowskie" jest utrzymanie puli genowej koni tego typu oraz produkcja osobników przystosowanych do bytowania i reprodukcji w warunkach rezerwatowych, a także przydatnych do pracy na terenie tego parku w transporcie i komunikacji leśnej oraz turystyce i rekreacji.

**MATERIAŁ I METODY**

Poszukiwania stanowiącego obiekt materiału wyjściowego koni rozpoczęto przez wysłanie pisma-ankiety do wszystkich sołtysów na terenie byłego powiatu biłgorajskiego, zawierającej prośbę o wskazanie rolników posiadających "konie biłgorajskie" – osobniki myszate lub butane. Kolejną czynnością były odwiedziny wskazanych gospodarstw.



Jako pierwszy znaleziony i zakupiony został jesienią 1985r. niegdyś reproduktor uznany, liczący już 25 lat, ale znajdujący się w bardzo dobrej kondycji konia roboczego, ogier Gont, myszaty b.o., o wymiarach 144-180-18, syn biłgorajskiego og. Gleit II, który w swoim czasie był ogierem czołowym w SK Racot. Ogier ten znany był z liczego, dobrego potomstwa w hodowli terenowej, ale niestety po przywiezieniu do Janowa, jeszcze przed wypuszczeniem do rezerwatu na przedwiośniu 1986 r. padł. W związku z tym do pokrycia klaczy w r. 1986 zakupionych do rezerwatu został użyty wypożyczony z ostoi w Zwierzyńcu ogier Moloch (9).

Wiosną 1987 r. zakupiony został we wsi Aleksandrów od rolnika-hodowcy Leona Cielicy jedyny ogier biłgorajski, jaki jeszcze zachował się w hodowli terenowej – 643/74 GdLb Geniusz, myszaty, Kwiatek, ur. 1972 po Gont (3484 Wd Gleit II kn – N.N.) od Patka po 3492 Parter (Kobus – Partyzantka) od Łaska po Linek. Ogier ten pokrył wszystkie znajdujące się wówczas w rezerwacie klacze i w październiku tego roku padł z objawami żółtaczki.

Na sezon rozplodowy 1988r. wypożyczono z ostoi w Zwierzyńcu ogiera Mszar (9), a w r. 1989 funkcję reproduktora pełnił ogier Kornik, myszaty b.o., ur. 1986 po 54 Komar kn (Hajdamaka 34 – Kalina 22) od Szkocji po 2Gd Szarul od Gaza po 2Wsd Bies kn, który zakupiony został do rezerwatu razem z matką jako sysek.

Klaczce przybyły do rezerwatu w następującej kolejności. Z końcem zimy 1986 r. zakupiono we wsi Korchów klacz myszată z siwizną na czole, którą nazwano Korchowianka, ur. 1978, rzekomo po ogierze państwowym 6251 Listopad (ogier ten stacjonował w r.1977 na punkcie rozplodowym w Łukowej). We wsi Książpól zakupiono w tym samym czasie klacz myszată b.o., ur. 1975 po N.U. od N.U., którą nazwano Książpółanka. Następnie wiosną tego samego roku zakupiono 2 klacze licencjonowane o rodowodach biłgorajskich od ich hodowcy – rolnika Michała Jarmuza ze wsi Junczewo w woj. bydgoskim, rodzone siostry klacze Gala ur. 1976 i Szkocja ur. 1977 (ta ostatnia z wymienionym sysakiem og. Kornik), myszate b.o. po og. 2 Gd By Szarul (3290 Erul kn-3 Wsd By Szarza kn po 4032 PdLb Szaraczek kn. biłg.) od Gaza po 2 Wsd Bies (4 Wsd Rz Apel kn – 3 Pd By Biedronka kn) od Wsd By Geneza kn (4029/61 Lb Galon kn biłg. – 556/63Lb Bukwa kn biłg.).

Wiosną 1987 r. zakupiono w Tarnogrodzie od hodowcy-rolnika Seweryna Larwy klacz Kulę myszată b.o. ur. 1971 po Kulik kn (2916 Jaspis kn 9 – 5877 Kuna kn 29) od Pogoda 16/70 po Pekin 30/63 (3492 Partner – Rota) od Austria 342/62 (Atom-Aldonka).

Ze względu na to, że wchodzące w skład badanego materiału wyjściowego ogiery Moloch i Mszar objęto odrębnym opracowaniem (9), w niniejszej pracy uwzględnione zostały ogiery Geniusz i Kornik oraz klacze Korchowianka, Książpółanka, Szkocja, Gala i Kula. Konie te scharakteryzowano opisowo oraz poddano je pomiarom biometrycznym według metodyki opisanej przez Sasimowskiego (10), a także próbom użytkowości przy wykorzystaniu metod stosowanych we wcześniejszych badaniach koników polskich (9) i arabo-koników (8).

Specyficzną pozycję w obrębie materiału wyjściowego zajmuje ogier Komar Kkn 54, kary, gw., ur. 1967 w ZD Popielno od Hajdamaka kn 34 (2396 Kamień kn 10 – Hańczora kn 13 po Gordyj kn 6) od Kalina kn 22 po Gordyj kn 6 od Leszczyna kn 32 po Bajko 1). Ogier ten, jako ojciec zakupionego sysakiem ogiera Kornik, od tego materiału nie kwalifikuje się, ale już jako ojciec urodzonej w rezerwacie klaczki Galasówki ze stanówki jej matki klaczy Gala jeszcze u poprzedniego właściciela, do tego materiału musi być zaliczony; niestety w czasie gromadzenia materiałów do niniejszej pracy już nie żył.

## OMÓWIENIE WYNIKÓW

W analizie pochodzenia badanych koni na uwagę zasługują następujące fakty. Ogier Geniusz był synem wspomnianego w poprzednim rozdziale biłgorajskiego og. Gont i wnukiem og. Gleit II, będącego również produktem terenowej hodowli biłgorajskiej, ale uznanym za typowego konika polskiego (choć krytykowano jego zbyt szlachetny typ) i jedynym ogierem z tej hodowli zapisanym do I tomu księgi stadnej koni tej rasy (4). Ogier Gleit II był najwybitniejszym reproduktorem biłgorajskim, o czym świadczyła liczna progenitura w hodowli terenowej (ogiery uznane i licencjonowane klacze) oraz fakt zakupu go i wykorzystania (szkoda że w stosunkowo małym zakresie) jako czołowego w SK Racot. Og. Gont również dał dobre potomstwo w hodowli terenowej, chociaż nie tak wyrównane jak potomstwo og. Gleit II; mogła na to wpłynąć niewiadomego pocho-



dzenia matka, która przekazała mu większy wzrost i masywność. Matka Geniusza – kl. Patka była córką wyhodowanego w PSK Janów Podl. myszatego b.o. mierzyna – og. Parter, którego rodzicami byli: gniady og. Kobus, kopczyk podlaski – jeden z dwóch najwybitniejszych synów (drugim był og. Jastrząb) ogiera Kopczyk 20 – protoplasty tego regionalnego typu koni oraz znakomita klacz Partyzantka N.U. w typie uszlachetnionego mierzyna, wilczato-bułana z wyjątkowo silnym przegowaniem grzbietu i kończyn.

Pochodzenie klaczy Korchowianki i Księżpolanki nie było udowodnione, ale według zebranych informacji ojcem pierwszej z nich miał być państwowy og. Listopad – syn og. Dziegieł xx i myszatej klaczy Lisiura N. U., która była użytkowana jako koń sportowy, a następnie w hodowli stadninowej dała kilka dobrych anglo-koników, użytkowanych w zaprzęgu sportowym.

Pochodzenie og. Kornik uwiadamia się jasno przez charakterystykę jego matki – kl. Szkocja i wspomnianego og. Komar (137-167-18, 5). Ojcem klaczy Szkocja i Gala był wyhodowany na terenie woj. bydgoskiego uznany og. Szarul, bułany – syn państwowego bułanego og. Erul, mierzyna (Tarpan, mierz., buł. NN i Cyrula, kirgiz, kara, NN) oraz urodzonej w pow. biłgorajskim myszatej klaczy Szarża – córki og. Szaraczek buł., który przez swego ojca og. Szarak i dziadka – og. Salut mysz. wywodzi się od państwowego og. 67 Skałat angl.kn, mysz., syna słynnej kl. Czorła kn, mysz. z SK Janów Podl. i og. Alembik xx; matka og. Szarak od uszl. kl. Nelly.

Matka klaczy Szkocja i Gala – kl. Gaza, urodzona była w woj. bydgoskim z rodziców (Bies i Geneza) również urodzonych w tym województwie, ale ci ostatni pochodzili od materiału biłgorajskiego. Ojciec ogiera Bies – og. Apel o rodowodzie biłgorajskim zakupiony został z woj. rzeszowskiego. Matka Biedronka była córką białowieskiego ogiera konika Gordyj i myszatej kl. Białka NU w typie biłgorajskim, którą pierwszy z autorów niniejszej pracy zakupił w czasie swojej pracy w PSO Białka w okolicach Włodawy dla rezerwatu w Białowieży na zlecenie prof. Vetulaniego w r. 1949.

Ojcem kl. Geneza był biłgorajski og. Galon – syn wspomnianego og. Gleit II kn, a matką biłgorajska kl. Bukwa NU. Klacz Kula jest córką państwowego myszatego og. Kulik kn wychowanego w ZD Popielno i licencjonowanej kl. Pogoda po og. Pekin – synu omówionego og. Parter, tak że ten ostatni znajduje się w rodowodach dwóch koni wchodzących w skład analizowanego materiału wyjściowego.

Omawiane konie posiadają wiele cech właściwych konikom polskim (2), m.in. odporność na warunki utrzymania bez stajni, niewybredność i małe wymagania paszowe. W ich pokroju występują zarówno cechy koni prymitywnych, jak i takie cechy, które zbliżają je do koni szlachetnych. Typowość rasową, jako konie biłgorajskie, prawie wszystkie wykazywały dużą, jedynie klacz Kula średnią. Maść wyłącznie myszata – od ciemnej u og. Geniusz do jasnej u kl. Gala i Szkocja. Pręga grzbietowa u og. Geniusz – szeroka, u 3 klaczy normalna, u 2 klaczy i og. Kornik – wąska. Odmiany na głowie: kwiatek u og. Geniusz i Kornik, siwizna u kl. Korchowianka; na nogach u wszystkich – odmian brak. Kaliber – tylko u kl. Kula duży, u pozostałych średni. Podobnie konstytucja u kl. Kula średnio – sucha, u pozostałych sucha. Uroda – u Geniusza i Szkocji duża, u pozostałych – średnia. Typ użytkowy Kuli i Szkocji – zaprzęgowy, Geniusza – wierzchowy, pozostałych ogólnoużytkowy.

Wyrazistość głowy Geniusza, Księżpolanki, Korchowianki i Szkocji – duża, Kuli – średnia, Gali – mała. Długość szyi: Geniusza i Korchowianki – duża, Kuli – mała, pozostałych – średnia. Wysokość kłębu u wszystkich duża, a długość u Korchowianki i



Tab. 1. Porównawcze zestawienie wymiarów biometrycznych ogierów i klaczy biłgorajskich z PPPN i krajowej populacji klaczy – koników polskich z r. 1987  
Comparative specification of biometric measurements of Biłgoraj stallions and mares in PPPN (reserve conditions) and home population of Polish Konik mares in 1987

| L.p. | POMIAR                      | Ogierzy biłg. |        | Klacze biłgorajskie |      |              |              |      |           | Klacz-koniki polskie |      |
|------|-----------------------------|---------------|--------|---------------------|------|--------------|--------------|------|-----------|----------------------|------|
|      |                             | Geniusz       | Kornik | Szkocja             | Gala | Korchowianka | Księżpolanka | Kula | $\bar{x}$ | $\bar{x}$            | S    |
| 1    | Wysokość w kłębie           | 148           | 142    | 141                 | 142  | 146          | 139          | 146  | 142,8     | 134,9                | 3,6  |
| 2    | Wysokość w grzbiecie        |               | 137    | 132                 | 132  | 138          | 132          | 134  | 133,6     | 128,5                | 3,4  |
| 3    | Wysokość w krzyżu           |               | 143    | 141                 | 142  | 142          | 138          | 146  | 141,8     | 136,3                | 3,6  |
| 4    | Długość skośna              |               | 139    | 149                 | 155  | 150          | 140          | 151  | 149,0     | 143,8                | 5,7  |
| 5    | Głębokość klatki piersiowej |               | 63     | 67                  | 67   | 64           | 63           | 70   | 66,2      | 63,7                 | 2,7  |
| 6    | Obwód podł. tułowia         |               | 355    | 370                 | 380  | 390          | 364          | 380  | 376,8     | 360,4                | 12,5 |
| 7    | Obwód klatki piers.         | 180           | 167    | 176                 | 179  | 172          | 164          | 180  | 174,2     | 172,8                | 7,6  |
| 8    | Długość nogi                |               | 84     | 84                  | 88   | 86           | 83           | 87   | 85,6      | 80,5                 | 7,6  |
| 9    | Długość przedramienia       |               | 43     | 42                  | 45   | 45           | 40           | 45   | 43,4      | 43,2                 | 2,8  |
| 10   | Długość nadpęcia            |               | 27     | 26                  | 28   | 27           | 29           | 26   | 27,5      | 23,2                 | 2,3  |
| 11   | Obwód nadpęcia              |               | 18,5   | 18,5                | 19,5 | 18,0         | 17,5         | 19,0 | 18,5      | 17,4                 | 0,9  |
| 12   | Długość głowy               |               | 56     | 54                  | 54   | 54           | 54           | 59   | 55,0      | 54,2                 | 0,7  |
| 13   | Szerokość głowy             |               | 23     | 21                  | 20   | 20           | 20           | 22   | 20,6      | 21,1                 | 2,4  |
| 14   | Szerokość w barkach         |               | 39     | 40                  | 38   | 38           | 35           | 39   | 38,0      | 37,5                 | 1,2  |
| 15   | Szerokość w biodrach        |               | 46     | 52                  | 54   | 50           | 50           | 53   | 51,8      | 47,8                 | 2,5  |
| 16   | Długość zadu                |               | 55     | 49                  | 52   | 49           | 48           | 51   | 49,8      | 51,3                 | 2,4  |
| 17   | Masa ciała                  |               | 420    | 440                 | 448  | 423          | 400          | 520  | 446,2     | 373,0x)              | 2,7  |

x) masa ciała wyłącznie klaczy z ostoi RPN w Zwierzynie



Kuli – średnia, u pozostałych – duża. Łopatka: u Kornika, Księżpolanki i Gali średnio – długa, u pozostałych – długa; ukośnie ustawiona u Geniusza i lekko ukośnie u Gali, normalnie u Kornika i Kuli, a u pozostałych stromo. Zad lekko ściągnięty u Kornika i Kuli, u pozostałych – normalny. Kończyny przednie z przodu: francuskie u Kornika i Księżpolanki, u pozostałych – prawidłowe; z boku: podsiebne u Geniusza, Korchowianki i Szkocji, u pozostałych – prawidłowe. Kończyny tylne z boku: prawidłowe u Geniusza i Gali, u pozostałych – lekko szablste.

Ruch w kłusie: u Kuli średnio swobodny, harmonijny, długi, dynamiczny, u Kornika średnio długi, ale tak jak u pozostałych swobodny, harmonijny i dynamiczny.

Stosunek do ludzi: jedynie u Korchowianki wrogi, u pozostałych przyjazny, a stosunek do koni: u Korchowianki również wrogi, u Gali i Kuli średnio przyjazny, u pozostałych przyjazny.

Ogólnie omawiane konie są bardziej pobudliwe od koników polskich.

Pod względem niektórych wymiarów biometrycznych (tab. 1) klacze biłgorajskie przewyższają klacze koniki polskie (3); są wyższe w kłębie średnio o 7,9 cm, mają dłuższe nogi o ok. 5 cm i są bardziej kościste (obwód nadpęcia większy o 1,1 cm), ale posiadają także wymiary, co do których różnią się niewiele, np. obwód klatki pierś., a w dwóch przypadkach nawet nieco im ustępują (szerokość głowy i długość zadu). Ustępują im również pod względem podstawowych indeksów ( $x$  klaczy biłg./ $x$  klaczy koników: długość tułowia – 104,3/106,8; głębokości klatki pierś. – 46,4/47,3; obwodu klatki pierś. – 122,0/128,3) z wyjątkiem indeksu kościistości – 13,0/12,9. Powodem tego jest niewątpliwie bardziej jednostronnie zaprzęgowy, pokrojowy typ czystych rasowo koników polskich.

Konie biłgorajskie w porównaniu z klaczami z ostoi w Zwierzyńcu są około 70 kg cięższe.

Wyniki prób użytkowości przedstawiono w tab. 2 i 3. W porównaniu z wynikami ustalonymi przy klaczach konikach polskich (1) klacze biłgorajskie charakteryzują dłuższe i wydajniejsze chody. W rezultacie wydajność godzinowa 7612 m jest o prawie 900 m wyższa od klaczy z ZD Popielno i o 150 m wyższa niż klaczy z SK Racot.

W próbie uciagu ujawniły się różnice wynikające m.in. ze stopnia wytrenowania. Konie biłgorajskie pokonały średnio opory równe 88, 2% masy ich ciała, na podobnie wysokim poziomie jak stale pracujące w zaprzęgu klacze z okolic Grójca; niepracujące klacze z ZD Popielno i SK Racot uzyskały 46,5 i 47,7% ciała.

Tab. 2. Wyniki prób użytkowości zaprzęgowej koni biłgorajskich  
Results of draught performance test of Biłgoraj horses

| Nazwa konia  | Parametry ruchu w zaprzęgu |                    |                        |                   |                    |                        | Siła uciagu |                 | Wydajność godzinowa |                    |
|--------------|----------------------------|--------------------|------------------------|-------------------|--------------------|------------------------|-------------|-----------------|---------------------|--------------------|
|              | s t ę p                    |                    |                        | k ł u s           |                    |                        | w<br>kg     | % masy<br>ciała | w<br>m              | % wys.<br>w kłębie |
|              | dłu-<br>gość<br>m          | %<br>wys.<br>w kł. | szyb-<br>kość<br>m/min | dłu-<br>gość<br>m | %<br>wys.<br>w kł. | szyb-<br>kość<br>m/min |             |                 |                     |                    |
| Kornik       | 1,44                       | 101                | 93,35                  | 2,17              | 152                | 202,2                  | 300         | 71,4            | 7234                | 5094               |
| Szkocja      | 1,48                       | 105                | 97,06                  | 2,27              | 161                | 212,3                  | 400         | 88,9            | 7533                | 5356               |
| Księżpolanka | 1,50                       | 108                | 86,80                  | 2,44              | 175                | 199,7                  | 350         | 89,74           | 6905                | 4967               |
| Kula         | 1,56                       | 106                | 103,37                 | 2,60              | 178                | 248,4                  | 450         | 86,53           | 8378                | 5738               |



Tab. 3. Wyniki prób użyteczności wierzchowej koni biłgorajskich  
Results of saddle performance test of Biłgoraj horses

| Nazwa konia                      | Parametry ruchu pod jeźdźcem |              |           |              |           |              | Wydajność godzinowa |                 |
|----------------------------------|------------------------------|--------------|-----------|--------------|-----------|--------------|---------------------|-----------------|
|                                  | stęp                         |              | klus      |              | galop     |              |                     |                 |
|                                  | długość m                    | % wys. w kł. | długość m | % wys. w kł. | długość m | % wys. w kł. | m                   | % wys. w kłębie |
| Kornik                           | 1,53                         | 107          | 2,62      | 184          | 4,05      | 285          | 7869                | 5541            |
| Gala                             | 1,61                         | 113          | 2,24      | 157          | —         | —            | 10671               | 7514            |
| Szkocja                          | 1,49                         | 105          | 2,33      | 165          | —         | —            | 10110               | 7170            |
| Księżpolanka                     | 1,49                         | 107          | 2,29      | 264          | 4,18      | 300          | 9688                | 6970            |
| Kula                             | 1,64                         | 112          | 2,23      | 152          | 4,41      | 302          | 10895               | 7462            |
| $\bar{x}$ dla koni biłgorajskich | 1,55                         | 108,8        | 2,34      | 164,4        | 4,21      | 295,6        | 9846,7              | 6931,4          |

Wykazana przez klacze biłgorajskie godzinowa wydajność w próbie wierzchowej jest oczywiście wyższa niż w zaprzęgu ze względu na włączenie do tej próby także galopu (8 min. stęp, 3 min. klus, 1 min. galop). Na uwagę jednak zasługuje fakt, że w porównaniu z arabo-konikami (8) badanymi tą samą metodą wynik jest średnio wyższy o 833 m.

#### WNIOSKI

1. Wyszukany w hodowli terenowej i ulokowany w rezerwacie ginący materiał koników biłgorajskich stwarza pewne szanse zachowania tego typu koni, a raczej wyprowadzenia z nich grupy koników polskich zbliżonej do tych ostatnich pod względem typu i pokroju oraz mniej spokrewnionej z dotychczasową krajową ich populacją.

2. Zgromadzone konie biłgorajskie są nieco większe od typowych koników polskich i poza cechami prymitywnymi posiadają dość silnie zaznaczone pewne cechy właściwe koniom szlachebnym, co czyni je bardziej wszechstronnie użytkowymi.

3. Uzyskane wyniki prób w zaprzęgu koni biłgorajskich były we wszystkich przypadkach wyższe od stwierdzonych u czystych rasowo koników polskich, a wyniki prób pod siodłem lepsze niż u arabo-koników; potwierdza to ich wszechstronną użyteczność.

#### PIŚMIENNICTWO

1. Kaproń M., Sołtys L.: Wartość użytkowa koników polskich w świetle wyników prób zaprzęgowych klaczy z ZD w Popielnie, SK w Racocie i okolic Grójca. Pr i Mat. Zoot., 28/1983.
2. Kownacki M.: Koniki polskie. PWN, Warszawa 1984.
3. Pietrzak S., Wojciechowski J.: Porównawcza charakterystyka biometryczna koników polskich utrzymywanych w głównych ośrodkach hodowli. Maszynopis w Zakładzie Hodowli Koni AR w Lublinie, 1987.
4. Polski Związek Hodowców Koni. Księga stadna koni fiordzkich, koni huculskich i koników. Tom I, PWRiL, 1962.



5. Protokół z konferencji poświęconej hodowli i badaniom koników polskich w Roztoczańskim Parku Narodowym i koni biłgorajskich w Partyzanckim Parku Pamięci Narodowej w Janowie Lubelskim.
6. S a s i m o w s k i E.: Koń biłgorajski. Przegl. Hod. 1, 1964.
7. S a s i m o w s k i E., K a p r o Ń M.: Badania nad aklimatyzacją, hodowlą i zachowaniem się koników polskich w Roztoczańskim Parku Narodowym. Cz. I. Zootechniczna charakterystyka wyjściowej grupy koników. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. II, Lublin 1984.
8. S a s i m o w s k i E., P i e t r z a k S., H u l e w i c z A.: Przydatność arabo-koników do użytkowania wierzchowego. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. IV, Lublin 1986.
9. S a s i m o w s k i E., P i e t r z a k S., S i u d z i Ń s k i S., S ł o m i a n y J., W o j c i e c h o w s k i J.: Badania nad aklimatyzacją, hodowlą i zachowaniem się koników polskich w Roztoczańskim Parku Narodowym. Cz. VI. Charakterystyka i wskaźniki użytkowości ogierów-reproduktorów. Ann. Univ. Mariae Curie-Skłodowska, sectio EE, vol. VII, Lublin 1989.
10. S a s i m o w s k i E.: Technika pomiarów biometrycznych koni. Med. Wet., 8, 1959.

## SUMMARY

The reservation in Janów Lubelski was created in 1986 in order to utilize the disappearing material of Biłgoraj horses and the derivation, on their basis, of a new genetic group of Polish Koniks. 5 mares and, subsequently, 2 stallions were led into a refugium and the breeding under the conditions of free maintenance in pasture and forest surroundings was started.

In this work the initial group was characterized with respect to their origin, habit - with a descriptive and biometric method, and also of the usability on the basis of a saddle and draught efficiency trial.

With respect to the majority of co-efficients, the tested Biłgoraj koniks outvalued pure-bred Polish koniks.